

Priority pre integráciu utečencov a utečieniek v Banskej Bystrici

MAREENA

Mareena v roku 2022 mapovala poskytovanie služieb ukrajinským odídencom a odídenkyniam v 5 slovenských mestách, vrátane Banskej Bystrice.

Závery situačnej analýzy integračných služieb a komunitnej podpory v Banskej Bystrici boli predstavené hlavným aktérom v meste na facilitovanom stretnutí v decembri 2022. Tento dokument sumarizuje oblasti, ktoré počas stretnutia aktéri identifikovali ako prioritné pre ďalšie obdobie.

Stretnutia sa zúčastnili zástupcovia a zástupkyne inštitúcií a organizácií:

- Centrum nezávislej kultúry Záhrada
- Káčko, IPčko Banská Bystrica
- Úrad Banskobystrického samosprávneho kraja
- Mesto Banská Bystrica
- Národný inštitút vzdelávania mládeže (NIVaM) - Unicef
- Komunitná nadácia Zdravé mesto
- Človek v ohrození
- Horoklub Banská Bystrica

Návrhy potrebných riešení pre zvýšenie ochrany a inklúzie ľudí z Ukrajiny v Banskej Bystrici

1

Komplexnejšie riešenie ubytovania

Dve ubytovne v Banskej Bystrici poskytujú dlhodobé ubytovanie, ale dlhodobé a udržateľné ubytovanie by malo mať vyššiu kvalitatívnu úroveň a ideálne by malo byť integrované, teda nie oddelené v ubytovniach, ale formou nájomného alebo súkromného bývania.

Na to je potrebné odstrániť aj niektoré systémové problémy, ktoré sa týkajú udržateľnosti a predvídateľnosti situácie (dlhodobejšie garancie príspevkov alebo aspoň dlhodobejší všeobecný záväzok podpory ubytovania zo strany štátu). I v tejto téme zohráva rolu verejná mienka, a je preto potrebné pracovať s verejnosťou (bojovať s neochotou prenajímať byty ľuďom z Ukrajiny). Jednoznačne odznelo aj to, že riešiť ubytovanie sa dá tým, že podporíme zamestnanosť cudzincov a cudziniek, lebo platí, že zamestnaní ľudia si mnohokrát ubytovanie dokážu zabezpečiť samostatne.

2

Podpora zamestnávania odídencom a odídenkýň z Ukrajiny

Potrebné je riešiť jednak zamestnanie ako prvú nutnú potrebu pre zabezpečenie príjmu, ale aj podporné služby pre tých, ktorí už ovládajú jazyk na lepšej úrovni, prípadne majú nejakú špecifickú kvalifikáciu.

V tejto súvislosti je potrebné hovoriť o istom nadstavbovom poradenstve, ktoré by sa venovalo aj potenciálu a rozvíjaniu zručností odídencom a odídenkýň a reflektovalo by ich predstavy, predpoklady a kvalifikáciu.

V tejto súvislosti je dôležité jazykové vzdelávanie, ale nielen všeobecné, ale aj cielené (právnická slovenčina, ekonomická a pod.). Dôležité je zrýchliť a zefektívniť uznávanie kvalifikácie a certifikátov pre výkon niektorých povolání, zlepšiť informovanosť o tom, aké služby poskytuje ÚPSVaR, či iné slovenské inštitúcie a odstrániť niektoré byrokratické bariéry, ktoré existujú napríklad v procese získania živnosti.

3

Adresnejšie poskytovanie materiálnej pomoci

Aktéri sa zhodli na tom, že poskytovanie materiálnej pomoci by malo byť systematickejšie a adresnejšie, a to predovšetkým na základe komplexnejších informácií o situácii jednotlivcov a rodín (čo sú informácie, ktorými momentálne Centrum materiálnej pomoci ako najväčší distribútor materiálnej pomoci v Banskej Bystrici nedisponuje).

Vyriešiť tento problém je pravdepodobne možné opätlen v súčinnosti so štátnymi orgánmi (napr. ÚPSVaR), ktoré by takéto informácie mohli zbierať. Pomôcť by tiež mohol napríklad vstupný komplexný pohovor s prichádzajúcimi, aby naše orgány a poskytovatelia pomoci mohli takéto informácie získať. Dôležité je tiež prepojiť materiálnu pomoc poskytovanú odídencom a odídenkýňami s inými subjektmi orientovanými na iných adresátov za účelom lepšej koordinácie a zvýšenia efektivity poskytovanej pomoci (problém možných prebytkov/nadbytkov, ktoré môžu byť presunuté inam).

Lepšia integrácia detí do vzdelávacieho procesu

Pri tomto probléme je výhodou, že je v probléme zainteresovaná štátna inštitúcia (NIVaM). Čiastočným problémom v tejto inštitúcii sú však komplikovanejšie procesy a teda reakcia na potreby z terénu je dlhšia. Vedia však podporiť učiteľov a školy v zvládaní procesu integrácie detí do vzdelávania, je však potrebné zintenzívniť komunikáciu so školami. Zároveň sa ako medzera ukázala komunikácia s rodičmi.

Tí sa často nevedia stretnúť s učiteľmi a riešiť problémy svojich detí s niekým kompetentným. Účastníci a účastníčky stretnutia pomenovali viacero špecifických problémov v tejto oblasti, ktorým treba venovať pozornosť:

- Dvojité vzdelávanie detí v slovenských školách a zároveň online na ukrajinských – je potrebné apelovať na učiteľov, aby si viac uvedomili aká je

to pre deti záťaž a brali to do úvahy pri nárokoch, ktoré na deti kladú.

- Učenie ukrajinského jazyka tak, aby sa deti v ňom zdokonaľovali, aby ho nezabudli. V malom sa takéto vyučovanie rozbieha, ale bolo by potrebné na to myslieť systematickejšie.
- Umiestňovanie stredoškôľakov často prebiehalo podľa toho, kde bolo voľné miesto a nie podľa zamerania alebo talentu dieťaťa/žiaka.
- Psychologické bariéry a šikana na školách. Na riešenie týchto problémov nie sú vždy školskí psychológovia pripravení, plus čelia jazykovej bariére a nedôvere. Bolo by preto potrebné určiť akým spôsobom školských psychológov zmocniť k tomu, aby dokázali riešiť takéto situácie, napríklad s pomocou tlmočníka alebo nájsť „ombudsmana“ pre ukrajinské deti.
- Interkultúrne vzdelávanie a rozvíjanie vzťahov v školách vyžaduje systematický prístup a podporu.

Rozvíjanie práce s verejnosťou

Riešenia v prípade mnohých predchádzajúcich problémov sú závislé aj od podpory verejnosti a verejnej mienky (ochota prenajímať nehnuteľnosti, atmosféra v škole a pod.) – to sú všetko problémy, pre ktoré je potrebné sa zamýšľať nad tým ako verejnosti vysvetľovať, že je potrebné, legitímne a nutné pomáhať ukrajinským utečencom a utečenkám, a vysvetľovať ich reálny aj budúci pozitívny dopad na našu spoločnosť.

Toto je samozrejme potrebné robiť predovšetkým v celospoločenskom meradle, ale je možné sa zamýšľať aj nad tým, ako pracovať s verejnosťou na lokálnej úrovni. Rozvíjanie vzťahov napríklad prostredníctvom komunitných podujatí je jedným z riešení, hovorilo sa aj o potrebe viac medializovať témy podporujúce tému začlenenia odídencom a odídenkýň z Ukrajiny napr. v lokálnych novinách a lokálnych médiách. Pozor si treba dať na presýtenie témou, ale aj realisticky sa zamýšľať nad tým aké formáty by fungovali tak, aby do témy vtiahli bežných Banskobystričanov, ktorí nemusia mať dôvod sa témou zaoberať.

Advokácia

Je veľmi dôležité uvedomiť si, že lokálne organizácie, inštitúcie, či ukrajinská komunita, nemajú kapacity a možnosti riešiť všetky problémy sami.

Pri mnohých problémoch sa ukazuje, že je absolútne nevyhnutné ako je nastavený celkový rámec (napr. legislatívny), ako sú nastavené podmienky a kompetencie jednotlivých orgánov. V niektorých prípadoch je potrebné sa správne rozhodovať akú časť energie venovať hľadaniu východiska „po svojom“ a operatívne.

Rovnako je potrebné zvážiť, akú časť energie presunúť smerom k vyvíjaniu tlaku na kompetentných, aby plnili úlohy, ktoré im vyplývajú zo zákona, prípadne aj na zmenu a doplnenie týchto kompetencií. Taktiež do akej miery rozvíjať advokačnú činnosť v prospech ukrajinských odídencom a odídenkýň vo vzťahu k ďalším orgánom. V tomto bode sa však aktéri zhodli na tom, že je to činnosť, ktorá presahuje lokálny rámec a vyžaduje si nadregionálnu koordináciu. Zatiaľ nenašli spomedzi seba aktéra, ktorému by takáto činnosť prirodzene prislúchala alebo ktorý by si vedel predstaviť, že sa takejto úlohy zhostí.

Zvyšovanie povedomia o prierezovosti témy

Je veľmi dôležité, aby si viaceré inštitúcie či poskytovatelia rôznych služieb v meste uvedomovali, že ich klientmi a klientkami sa môžu stať aj v meste žijúci Ukrajinci a Ukrajinky a vedeli sa na to pripraviť, resp. adekvátne reagovať.

Toto povedomie je potrebné zvyšovať a pomáhať miestnym aktérom v tomto procese, napríklad cez rôzne vzdelávacie semináre, poradenstvo pre samotných aktérov (ako reagovať na niekoho so statusom odídenca a aké má práva), či dostupné tlmočnicke služby.

8

Posilnenie zapojenia ukrajinskej komunity do riešení

Ukrajinská komunita v Banskej Bystrici je veľmi aktívna a v mnohých prípadoch si ľudia dokážu pozdieľať relevantné informácie medzi sebou. Je preto dôležité ich v tom podporovať a viac ich týmto spôsobom zmocňovať.

Zo strany pomáhajúcich organizácií je potrebné zabezpečiť, aby kvalita poskytovaných informácií bola dobrá, a aby boli aktuálne, zároveň aby ďalší aktéri vedeli o tom, čo si komunita vie zabezpečiť sama v rámci prirodzených procesov a prostredia vzájomnej dôvery, aby sa teda služby zbytočne neduplikovali. Samozrejme pre spätnú väzbu a spoluprácu je dôležité, že mnoho aktérov zamestnáva priamo Ukrajincov, a preto tu začlenenie ukrajinskej komunity funguje aj prostredníctvom týchto zamestnancov.

9

Zlepšenie koordinácie a vzájomnej informovanosti

V decembri sa v Banskej Bystrici otvorilo koordináčne centrum, tzv. *Spot on centrum pre komunitnú inklúziu*, od ktorého sa očakáva skvalitnenie služieb pre odídenčov a odídenkyne, možnosť získať viac služieb a informácií na jednom mieste.

Ide o koordináčne centrum s krajskou pôsobnosťou, ktoré sa nezameriava len na ľudí z Ukrajiny. Na lokálnej úrovni v rámci mesta by preto bolo dobré pokračovať v prepájaní a sieťovaní aj s organizáciami, ktoré v meste pôsobia v iných oblastiach, majú však záujem sa téme venovať prierezovo.

Fotografie: Archív Mareena

Grafická úprava: Filip Lichtneker

Pripravené s finančnou podporou UNHCR

© Mareena

